

можна записувати хімічні закономірності.

Біологія, доповнюючи хімію, пояснює фізіологічні процеси, які відбуваються в живих організмах. Фізика розкриває фізичні властивості, фізичні закони, які дозволяють краще зрозуміти хімічні процеси.

Проведені інтегровані уроки:

- хімії і біології на тему: «Білки»
- хімії і фізики «Електролітична дисоціація»
- хімії і математики «Математичні обчислення при розв'язуванні задач з хімії»

сприяли формуванню в учнів не лише певної системи знань і практичних навичок, а й вмінь використовувати їх як засіб пізнання оточуючого світу.

Цікавим і нетрадиційним напрямом застосування інтеграції в хімію є предмети історико-філологічного циклу. Інтегровані уроки:

- хімії і англійської мови «Радіоактивність»
- хімії, англійської та німецької мови «Різноманітність органічних сполук»

сприяли не тільки поглибленню знання про властивості хімічних сполук, а й удосконаленню профільних знань з іноземних мов, що є особливо значущим у період європеїзації освіти. Інтегрований урок хімії та світової літератури на тему «Окиснення. Горіння» сформував літературні здібності учнів у процесі написання есе «Вогонь Прометея в житті людства» та інтерв'ю «Вогонь – життєдайний, вогонь – небезпечний» і сприяв підвищенню мовної культури [4].

Інтегровані уроки хімії та історії на тему «Солі. Поширення солей», «Ферум. Залізо» та «Сірка. Сполуки Сульфуру» сприяли використанню історичного матеріалу як засобу мотивації при вивченні хімії. Вивчення історії має велике значення для інтелектуального розвитку учня, сприяє формуванню наукового мислення, відіграє важливу роль у естетичному вихованні школярів [3].

Інтегроване навчання надзвичайно актуальне з огляду на сучасний стан екології та здоров'я учнів. Воно сприяє створенню нової навчальної інформації відповідно до нових технологій, сучасних вимог життя. Хімічні знання є базовими при вивченні тем: «Екологічна безпека», «Пожежна безпека», «Раціональне харчування» – та цілої низки інших тем, передбачених програмою предмету «Основи здоров'я».

Інтегровані уроки цікаві, тому що не кожен день на уроці присутні два вчителі одночасно, вони допомагають використати різні методи, форми навчання та інформаційні технології, формують гнучкість мислення, уміння аналізувати і синтезувати. Це така форма організації навчального процесу, де кожен учень залучений до процесу пізнання, творчості, самостійного пошуку. Підготовка інтегрованого уроку складний і довготривалий процес, але він не замінює всі інші форми роботи, а тільки доповнює їх.

Отже, інтеграція – необхідна умова сучасного навчального процесу, сприяє розширенню інтелектуальної ініціативи школярів, створює умови для застосування набутих знань у житті і, врешті, формування креативної особистості.

Література

1. Богданова Л.Є. Інтерактивні технології навчання на уроках хімії. – Харків: Основа, 2004.
2. Гриценко Н.Н. Технологія інтегрованого уроку // Вісник профосвіти. – 2007. – № 19-20. – С. 9 – 11.
3. Луц Л.В., Кулиняк Г.С. Поширення солей в природі та їхнє значення. 8 клас. Інтегрований урок хімії та історії // Науково-методичний журнал. Хімія. – Харків: Основа, 2014. – № 7-8. – С. 25 – 29.
4. Луц Л.В., Осадець С.Н. Оксиди. Окиснення. Горіння. 7 клас. Інтегрований урок хімії та світової літератури, проведений у музеї пожежної безпеки // Науково-методичний журнал. Хімія. – Харків: Основа, 2014. – № 9-10. – С. 49 – 52.

ВІКТОРИНА ЯК ПРИКЛАД ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ГРИ

Магда В.І.

Полтава, Україна

Дидактична гра – творча форма навчання, виховання і розвитку студентів, школярів і дошкільників. Дидактичні ігри розвивають спостережливість, увагу, пам'ять, мислення, мову, сенсорну орієнтацію, кмітливість, а тому їх можна використовувати під час викладання будь-якого предмета.

Вікторина – одна з ігрових форм проведення уроку, яка полягає у змаганні учнів у відповідях

на запропоновані запитання (добираються так, щоб тему, яка вивчається, подати у зацікавлено-пізнавальному плані). Учні можуть бути поділені на команди або виступати індивідуально.

Основна мета вікторини – в ігровій формі всебічно розглянути винесені на неї питання, дати можливість кожному учневі виявити активність, показати рівень своєї ерудиції.

Вікторини сприяють поглибленню знань з навчального предмета, розвитку пам'яті, виявленню найбільш ерудованих учнів. Добре підготовлені вікторини є одночасно і засобом активного відпочинку від основних навчальних занять. Вони, як правило, проходять за високої активності всіх учасників.

Не слід забувати, що вікторина – перш за все гра, а не іспит. Основна її ознака – цікавість, тому питання повинні бути цікавими, викликати бажання «подлубатися» в пам'яті, переглянути довідник (якщо запитання оголошені заздалегідь для самостійного опрацювання), словом, поглибити знання. Необхідно, щоб завдання вікторини змушували дитину замислитися, підштовхнули її до роздумів, активізували мислення. Саме таку функцію виконують вікторини.

До складання ігрових завдань учитель може залучати і дітей. Підготовка запитань до вікторини – це один із найважливіших кроків у розвитку мислення та пізнавальної активності учня. Головною умовою такої підготовки є те, що укладачі повинні брати матеріал не тільки зі шкільного підручника. На перших етапах дозволяються будь-які елементарні запитання з теми, але пізніше, коли навички складання завдань для спільного розв'язання вже напрацьовані, із запропонованих дітьми запитань слід залишити тільки такі, які потребують логічного мислення. Для цього вчителю треба навчити дітей вибудовувати логічні ланцюжки взаємозв'язків.

Дуже цінним є те, що школярі добровільно і з великим бажанням студіюють вивчений матеріал, знаходячи в ньому цікаву деталь, яку можна використати для складання завдання: зіставляють факти, причини і наслідки, вчать грамотно формулювати питання. Ще один цікавий факт: з допомогою такої діяльності діти вчать одне в одного. Вислуховуючи чужі запитання, учень починає знаходити в них щось цікаве, що для нього самого раніше залишилося непоміченим. У цьому й полягає головна цінність вікторини: у добровільному повторенні вивченого матеріалу у захоплюючій ігровій формі та вмінні оперувати отриманими знаннями.

Структура вікторини

1. Вступна частина – ознайомлення учнів з умовами проведення вікторини, розподіл їх у разі потреби на команди
2. Основна частина – відповіді учнів на запропоновані запитання вікторини
3. Заключна частина – підбиття підсумків, виявлення переможців та найактивніших учасників вікторини.

Вікторину можна проводити в один або два тури. Оголошують її заздалегідь. В оголошенні вказується загальна тематика вікторини. Тому ті, хто бажає взяти в ній участь, матимуть час для підготовки.

Отже, вікторини забезпечують використання зацікавлене сприйняття навчального матеріалу, зацікавленість учнів до навчального предмета, допомагають спростити матеріал, що вивчається. Вони матеріалізують результати розумової діяльності, допомагають учням усвідомити особистісні здібності та вміння, виховують в них прагнення до успіху.

РЕТРОСПЕКТИВА КАРИШИНСЬКИХ ЧИТАНЬ

Малаканова Л.В., Сорокіна Г.Ю.

Полтава, Україна

Полтавський національний педагогічний університет нещодавно відзначив визначну дату – своє сторіччя. Це спонукало нас дослідити ретроспективу Карішинських читань. Ми перегорнемо сторінки Карішинських читань і виокремимо етапи їхнього становлення.

Перші Карішинські читання відбулися 22 роки тому в 1992 році та проходили у формі Міжвузівської науково-методичної конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження А.П. Карішина. До 1997 року вони проводилися не кожного року (Другі – 1993р., Треті – 1995р.). Це був перший етап становлення Карішинських читань.